

УДК 656.96: 656.073

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКСПЕДИЦІЙНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

В.С. Наумов

Кандидат технічних наук, доцент*

Контактний тел.: 8 (057) 707-37-20

E-mail: naumov-vs@mail.ru

О.О. Орда

Асистент*

Контактний тел.: 8 (057) 707-37-20

E-mail: kost.alexandra@gmail.com

*Кафедра транспортних технологій

Харківський національний автомобільно-дорожній
університет

вул. Петровського, 25, м. Харків, Україна, 61002

Проведений аналіз робіт в області підвищення ефективності експедиційного обслуговування (ТЕО) підприємств і організацій. Виділені недоліки існуючих підходів в області підвищення ефективності ТЕО

Ключові слова: експедиційне обслуговування, модель, ефективність

Проведен анализ работ в области повышения эффективности экспедиционного обслуживания (ТЭО) предприятий и организаций. Выделены недостатки существующих подходов в области повышения эффективности ТЭО

Ключевые слова: экспедиционное обслуживание, модель, эффективность

The analysis of works in the field of increase of the enterprises and the organizations forwarding service efficiency is carried out. Imperfections of existing approaches are allocated in the field of the forwarding service efficiency increase

Key words: freight forwarding, model, efficiency

1. Вступ

На сьогоднішній час розвиток ринкової економіки в галузі транспорту характеризується пріоритетним розвитком сфери послуг в порівнянні зі сферою доставки вантажів, поширенням ТЕО, введенням нових видів обслуговування споживачів, підприємств та організацій в межах міста. Однак, в результаті відокремленої діяльності, як в технологічному, так і в інформаційному плані, більшість транспортно-експедиційних підприємств (ТЕП) відчувають значні труднощі в освоєнні ринку транспортних послуг, недостатньо знають кон'юктуру ринку, нові технології обслуговування клієнтури, мають слабкі інвестиційні можливості для розвитку послуг.

2. Аналіз публікацій

Підвищення ефективності ТЕО, як мета досліджень, постійно знаходилося в полі зору вчених. Вивченню теоретичних та практичних аспектів підвищен-

ня ефективності ТЕО, розвитку логістичних систем та технологій присвячені наукові праці вітчизняних та зарубіжних авторів: Баллоу Р.Х., Бауерсокс Д. Дж., Анікін А.Б., Воркут А.І., Воркут Т.А., Гаджинський А.М., Домніна С.В., Міротін Л.Б., Нагорний Є.В., Неруш Ю.М., Плужніков Д.В., Ченцов Л.П., Смахов А.А., Сханова С.Е., Ташбаєв І.Є. Аналіз публікацій показав, що в існуючих роботах розглядаються наступні питання: 1) регулювання рівня якості ТЕО [1-4]; 2) підвищення конкурентоздатності ТЕП [5]; 3) інформаційне узгодження процесів ТЕО; 4) вибір способу та маршруту доставки, виду транспорту та перевізника; 5) питання щодо впровадження логістичних підходів до здійснення ТЕО.

3. Мета та постановка задачі

Метою роботи є вивчення та аналіз існуючих теоретичних та практичних підходів для виявлення перспективних напрямків підвищення ефективності ТЕО. Об'єктом досліджень є процес ТЕО підприємств

та організацій, а предметом – підходи до підвищення ефективності ТЕО.

4. Теоретичні підходи

Перша спроба наукового дослідження питань вдосконалення системи планування та прогнозування ТЕО населення з застосуванням економіко-математичних методів відображена в роботі автора [7]. Однак, в аналізі даної проблеми в пропозиціях та рекомендаціях вчених мав перевагу вузьковідомчій та галузевий підхід, методи забезпечення заходів з підвищення показників ефективності ТЕО розглядались або абстрактно, як можливі напрямки з оцінкою зміни техніко-експлуатаційних показників в порівнянні з досягнутими значеннями в галузі, або конкретно, на прикладі умов роботи того чи іншого господарства, наводилась дія запропонованих заходів раціоналізації ТЕО [1, 8, 9].

У навчальному посібнику [9] розглянуті деякі питання оптимізації ТЕО: методика вибору раціональної форми організації ТЕО, методика визначення доцільності використання автомобільного й залізничного видів транспорту, модель вибору ефективної стратегії при обслуговуванні споживачів за критерієм мінімальних витрат та модель вибору оптимального рівня концентрації ТЕО. Автором [10] запропонована методика аналізу транспортно-логістичного комплексу регіону, яка дозволяє визначити вузли з найбільшою концентрацією вантажопотоків регіону та виділити зони ефективного логістичного обслуговування споживачів.

Автор [2] пропонує підвищення ефективності функціонування ТЕП на основі використання сучасних інформаційно-аналітичних систем, які дозволяють підвищити якість ТЕО клієнтури при доставці вантажів. Оцінка якості та ефективності управління здійснюється за критерієм коефіцієнту ефективності потоку, якісними показниками ТЕО, а також витратами на організацію та здійснення руху потоку.

Автором [3] визначені особливості логістичної послуги транспортно-експедиторського складу, яка акумулює роботи технологічного, комерційно-правового, інформаційного та консалтингового характеру. Розроблені практичні рекомендації зі створення інформаційної моделі узгодження процесів ТЕО. Запропонована методика [4] оцінки ефективності заходів з підвищення якості ТЕО зовнішньоторговельних перевезень дозволить отримати комплексну оцінку якості послуг ТЕП на основі векторної інтерпретації проектно-планових рішень та визначити найбільш ефективний шлях підвищення якості послуг. Автором [5] була запропонована методика, яка заснована на обліку всіх елементів транспортно-експедиційного процесу.

В роботах [6-9] запропоновані авторами методи забезпечення заходів з підвищення ефективності ТЕО необхідно розглядати за сферами застосування.

Робота [11] присвячена проблемам розвитку ринку транспортних послуг в зоні діяльності річкових портів. Автором розглянута задача сумісного застосування методів оцінки логістичних схем перевезень вантажів через річкові порти. Обґрунтована економічна модель елементних витрат з урахуванням видів послуг, які виконуються транспортними експедиторами як операторами доставки вантажів. Автором

Рис. 1. Класифікація теоретичних підходів до підвищення ефективності ТЕО

[12] розроблені науково-методичні підходи до економічного обґрунтування та вибору спеціалізованими ТЕС раціональних схем та прогресивних способів доставки продукції автомобільної промисловості. В якості критеріїв ефективності запропоновані сукупні витрати та терміни доставки. На підставі моделі та алгоритму проектування та розвитку вантажних транспортно-логістичних систем в [13] розроблена концепція створення логістичної системи ТЕС в регіоні, яка складається з системи раціональної організації вантажних перевезень та сервісу, термінальної та інформаційної системи. В роботі [14] автор для вирішення проблеми міських вантажних перевезень застосовує логістичні підходи. В якості критеріїв запропоновані витрати часу та вартісні витрати. Однак, для моделювання процесу товароруку необхідно проводити багатоваріантні розрахунки за конкретним матеріальним потоком.

У цілому, існуючі роботи з підвищення ефективності ТЕС можна класифікувати наступним чином (рис. 1) [15].

5. Практичні підходи

Вирішення задачі оптимізації ТЕС в транспортній системі міст на практиці ускладнюється рядом об'єктивних чинників: великі обсяги інформації, що виникають в процесі ТЕС та потребують швидкої обробки; висока часова частота обслуговування; велика

кількість часових та технологічних обмежень; часті коливання попиту; велика кількість вантажоотримувачів та вантажоодержувачів; вплив неврахованих чинників зовнішнього середовища. Світовий досвід роботи експедиторських компаній свідчить про те, що в теперішній час є тенденція до трансформації ТЕС в логістичні фірми. Застосування методів теорії логістики дозволяє визначити спосіб транспортування та обрати перевізників, які обслуговують місто [16].

Успішно застосовуються системи створення логістичних центрів: використання централізованого логістичного центру дозволяє зменшити кількість перевезень в малому місті при повному забезпеченні поставок вантажів, а децентралізовані системи застосовуються в тих містах, де проходять інтенсивні вантажопотоки. Розповсюдження отримують системи самостійної координації постачань вантажоотримувачем; системи координування постачань міським центром, коли цей центр має право вирішувати, які вантажопотоки можуть проходити через дистрибуційний міський центр, або коли сіті-термінал встановлюється в самому місті та через нього відбуваються поставки вантажів. Серед нових підходів до удосконалення ТЕС в містах запропоновано організація нічних поставок вантажів великими вантажівками, застосування технології «збірний вантаж», використання складської технології «крос-докінг» та технології радіочастотної ідентифікації RFID [17].

Практичні аспекти підвищення ефективності ТЕС наведені на рис. 2.

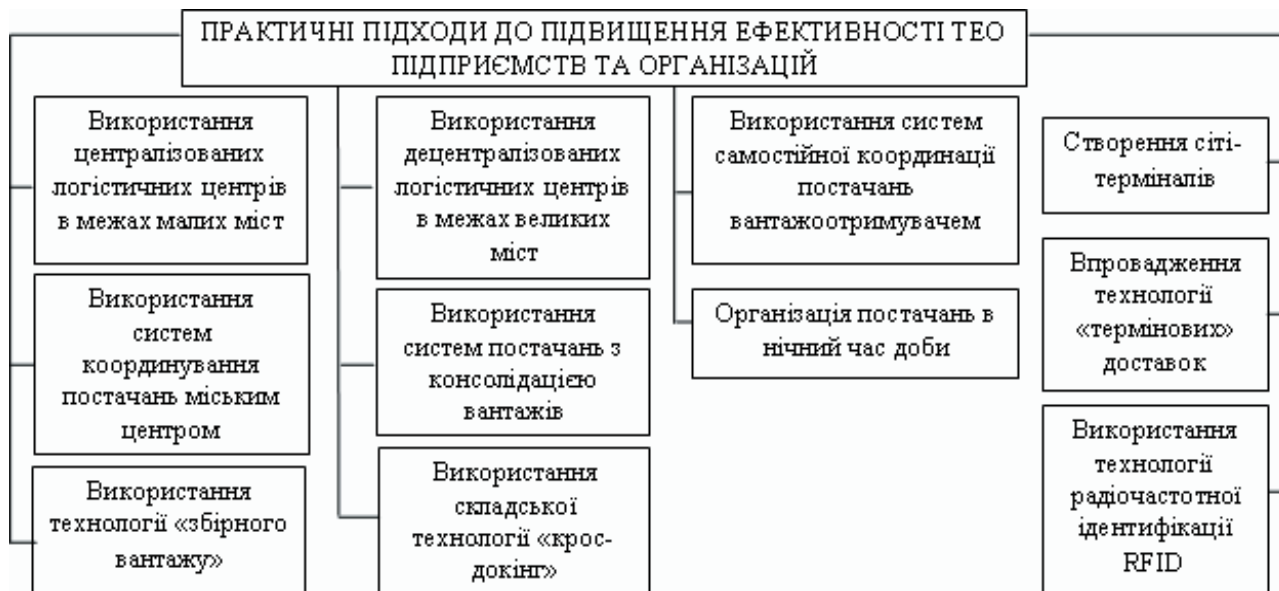

Рис. 2. Практичні підходи до підвищення ефективності ТЕС

До заходів з підвищення ефективності ТЕС підприємств в містах при застосуванні логістичних підходів можна віднести наступні: зменшення кількості перевезень в місті; мінімізація запасів в місті; забезпечення доступу до лінійної інфраструктури транспорту згідно пріоритетам; мінімізація експлуатаційних витрат роботи транспорту; економія складських приміщень; зменшення логістичних витрат.

6. Висновки

Аналіз теоретичних методів і практичного досвіду дозволив виділити недоліки існуючих підходів:

- раціональність ТЕС розглядається з точки зору конкретного учасника транспортного процесу;
- існуючі підходи не враховують стохастичний характер процесу експедиційного обслуговування;

- більшість методів направлені на організацію ТЕО з урахуванням централізованого підходу до управління технологічним процесом, при цьому автори не враховують особливості сучасного ринку транспортних послуг;
- відсутні дослідження взаємозв'язку якості ТЕО з ефективністю роботи операторів;

- в практиці ТЕП не використовуються системи підтримки прийняття рішень операторами.

Таким чином, виникає необхідність у розробці нових і адаптації до умов ринкових відносин існуючих методів і моделей підвищення ефективності ТЕО. Серед напрямків перспективних досліджень можна виділити розробку комплексних показників оцінки ефективності ТЕО та розробку раціональних схем комплексного ТЕО підприємств і організацій в містах.

Література

1. Повышение эффективности и качества автотранспортного обслуживания / Сб. научн. трудов МАДИ. – М.: МАДИ, 1989. – 129 с.
2. Дергачева Ю.Ю. Повышение эффективности функционирования транспортно-экспедиционных предприятий на основе использования информационно-аналитических систем (на примере автомобильного транспорта). – Автореф. дис. на соиск. уч. степ. канд. техн. наук. – М.: МАДИ, 2007. – 23 с.
3. Городецкий А.А. Транспортно-экспедиционное обеспечение грузопотоков в управлении цепями. – Автореф. дис. на соискание уч. степ. канд. экон. наук. – СПб: СПбГУЭФ, 2007. – 16 с.
4. Мальцева М.В. Управление качеством транспортно-экспедиционного обслуживания внешнеторговых перевозок. – Автореф. дис. на соискание уч. степ. канд. экон. наук. – М.: ГУУ, 2007. – 21 с.
5. Смехов А.А. Маркетинговые модели транспортного рынка. – М.: Транспорт. – 1998. – 119с.
6. Нагорний Є.В., Рибанов Г.Л., Черниш Н.Ю. Основи транспортно-експедиційного обслуговування підприємств, організацій та населення: Навчальний посібник. – Харків: Вид-во ХНАДУ, 2002. – 106 с.
7. Гойхман И.М. Методика совершенствования планирования и прогнозирования транспортно-экспедиционного обслуживания населения. - Автореф. на соиск. уч. степ. канд. экон. наук. – Л.: ЛИЭИ, 1975. – 27 с.
8. Совершенствование ТЭО народного хозяйства. Сб. научн. трудов / ГосНИИ автомобильного транспорта (НИИАТ) / Под ред. Шишкова В.И. – М, 1980. – 98 с.
9. Современные технологии автотранспортного и экспедиционного обслуживания при перевозках народнохозяйственных грузов: Сб. научн. тр. ГосНИИАТ. – М.: Транспорт, 1991. – 71 с.
10. Ефремов А.В. Системный анализ и метод структурного синтеза транспортно-логистической системы региона. – Автореф. дис. на соиск. уч. степ. канд. техн. наук. – Самара: СГТУ, 2005. – 20 с.
11. Краснов А.В. Стратегия организационно-экономического развития транспортной экспедиции в речных портах. – Автореф. дис. на соиск. уч. степ. канд. экон. наук. – Н. Новгород: ФГОУ ВПО «ВГАВТ», 2006. – 24 с.
12. Сирзетдинов О.В. Организационно-экономическое развитие транспортно-экспедиционного обслуживания предприятий автомобильной промышленности. – Автореф. дис. на соиск. уч. степ. канд. экон. наук. – Н. Новгород: ФГОУ ВПО «ВГАВТ», 2006. – 22 с.
13. Миرونюк В. П. Теория и методология управления грузовыми транспортно-логистическими системами в рамках территориально организованных комплексов. – Автореф. на соиск. уч. степ. докт. эк. наук. – Ростов н/Д: РГСУ, 2006.– 46 с.
14. Кочерга Н.В. Логистизация транспортно-распределительной системы ресурсного обеспечения мегаполиса. – Автореф. дис. на соиск. уч. степ. канд. экон. наук. – Ростов н/Д: РГСУ, 2006. – 26 с.
15. Наумов В.С. Анализ работ в области повышения эффективности транспортно-экспедиционного обслуживания // Восточно-европейский журнал передовых технологий. – 2008. – Вып. 4/3 (34). – С. 28-31.
16. Корпоративная логистика. 300 ответов на вопросы профессионалов / под общ. и научн. ред. проф. В.И. Сергеева. – М.: ИНФРА-М, 2005. – 976 с.
17. <http://www.upravdom.org.ua>.